

Sygn. akt IV CO 112/21

POSTANOWIENIE

Dnia 29 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 29 czerwca 2021 r.,
na skutek przedstawienia akt sprawy Sądu Okręgowego w S.
z postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2021 r.,
w przedmiocie przekazania innemu sądowi równorzędnemu
sprawy sygn. akt I C [...],
z powództwa J. W.
przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej "[...]" w S.
o ochronę dóbr osobistych,

**odmawia przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi
równorzędnemu z sądem występującym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w S., działając na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c., wystąpił do Sądu Najwyższego o przekazanie do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu sprawy z powództwa J. W. przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej „[...]” w S., o ochronę dóbr osobistych. W sentencji postanowienia wskazano, że „powódka w sprawie I C [...] pozwała tut. Sąd, a z takiej przyczyny już zostali wyłączeni od rozpoznania niniejszej sprawy przez Sąd Najwyższy sędziowie Sądu Apelacyjnego w [...]”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zachodziły podstawy do odmowy przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym.

Postanowienie, jako niezaskarżalne, nie wymagało wprowadzić uzasadnienia (art. 357 § 2¹ zd. 1 k.p.c), jednak uznano za zasadne przedstawienie przyczyn tego rozstrzygnięcia.

Stosownie do art. 44¹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego. Pojęcie „dobro wymiaru sprawiedliwości” nie zostało ustawowo zdefiniowane, toteż jego rozumienie jest kształtowane wypowiedziami nauki prawa i orzecznictwa (zob. w tej kwestii postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lipca 2020 r., IV CO 153/20, niepubl.). W uzasadnieniu przywołanego orzeczenia wskazano, że analizowany termin odwołuje się do sfery aksjologii i powinien być rozumiany z uwzględnieniem celu, dla którego istnieje wymiar sprawiedliwości, uniwersalnego charakteru tej instytucji oraz rodzaju wartości, jaką jest dobro wymiaru sprawiedliwości. Wartość wskazana w art. 44¹ § 1 k.p.c. nie ma bowiem charakteru autotelicznego, tzn. nie jest wartością samą w sobie - wartością dla siebie samej. Przeciwnie, jest to wartość instrumentalna, która służy realizacji innych, samoistnych wartości, w szczególności sprawiedliwości.

Jak zauważono motywach przywołanego uprzednio postanowienia Sądu Najwyższego z 7 lipca 2020 r., IV CO 153/20, w orzecznictwie dotyczącym art. 37 k.p.k., czyli regulacji w zasadzie zbieżnej z art. 44¹ § 1 k.p.c., trafnie wyrażane jest stanowisko, że instytucja przekazania sprawy nie powinna być nadużywana, ponieważ może to prowadzić do skutków wręcz odwrotnych od zamierzonych, tzn. osłabiać zaufanie nie tylko do sądu występującego, lecz również do całego wymiaru sprawiedliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 listopada 2009 r., III KO 81/09). Pogląd ten zasługuje na aprobatę, gdyż to właśnie prawidłowe, bezstronne rozpoznawanie spraw nie tylko kształtuje pożądaną wizerunek działania sądów, lecz przede wszystkim realizuje wartości, którym służy wymiar sprawiedliwości. Ponadto stosowanie art. 44¹ § 1 k.p.c. każdorazowo

stanowi odstępstwo od konstytucyjnej zasady rozpoznawania sprawy przez sąd właściwy, w tym także właściwy miejscowo (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Okoliczność ta przemawia za rozważnym, wstrzemięźliwym wręcz stosowaniem omawianej instytucji, a po stronie sądu występującego kreuje powinność do odpowiedniego omówienia przyczyn, które, w jego ocenie, tworzą podstawy do odejścia od ww. zasady konstytucyjnej.

Sąd Okręgowy w S. nie wyjaśnił szerzej powodów, które miałyby uzasadnić zastosowanie w sprawie art. 44¹ § 1 k.p.c. Pozostawanie przez Skarb Państwa - Sąd rozpoznający sprawę w sporze sądowym z jedną ze stron postępowania nie stanowi samoistnej podstawy do przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu. Możliwość wystąpienia takiej sytuacji ustawodawca przewidział w art. 44² pkt 1 k.p.c. Przepis ten przewiduje obligatoryjne przekazanie sprawy do sądu równorzędnego z sądem występującym, lecz wyłącznie w odniesieniu do sprawy, której stroną jest Skarb Państwa, a państwową jednostką organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, jest sąd właściwy do rozpoznania sprawy. Taka sytuacja nie występuje w niniejszej sprawie, a gdyby wystąpiła, rodziłaby konieczność zastosowania przepisu ujętego w odpowiednim punkcie art. 44² k.p.c.

Wprawdzie nie można wykluczyć, że w określonych przypadkach, uzasadnionych okolicznościami sprawy, dobro wymiaru sprawiedliwości będzie przemawiało za przekazaniem sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu właśnie z uwagi na wcześniejsze wystąpienie zdarzeń, o których mowa w art. 44² pkt 1 lub 2 k.p.c., jednak Sąd występujący nie wskazał na zaistnienie takich uwarunkowań. O konieczności przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu nie świadczy również odwołanie do innej decyzji procesowej, która zapadła wcześniej w sprawie.

Niewątpliwie dostrzeżenie w przywołanej ostatnio okoliczności czynnika uzasadniającego skorzystanie z instytucji uregulowanej w art. 44¹ § 1 k.p.c. świadczy o wrażliwości Sądu występującego na wszelkie zagrożenia dla dobra wymiaru sprawiedliwości oraz o daleko idącej dbałości o społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego. Kwestia związku rozpoznawania niniejszej sprawy

przez Sąd Okręgowy w S. oraz toku czynności w drugiej ze spraw sądowych nie została jednak przedstawiona na tyle jasno w sentencji postanowienia, by mogła przemawiać za przekazaniem sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu. Wspomniane w wystąpieniu postanowienie dotyczyło bowiem sędziów Sądu innego niż Sąd występujący; nie wyjaśniono także, w jaki sposób decyzja o wyłączeniu sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] w innej sprawie miałyby przekładać się na zagrożenie dla dobra wymiaru sprawiedliwości w postępowaniu toczącym się przed Sądem Okręgowym w S..

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji postanowienia.